

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: محمد غلامی استاجی، ۱۳۹۶

بررسی تطبیقی مبانی فقهی و حقوقی اشتباه قاضی در ایران و برخی کشورهای اسلامی

قضا در حقوق اسلام مقامی والا بوده و به عنوان یک شغل به آن نگاه نمی‌شود، بلکه قاضی را به عنوان امین و مجری عدالت می‌دانند که ملاک و رفتار وی قائم به تقوی و حسن خلق می‌باشد و هدف از قضاوت نیز احقاق حق و اجرای عدالت می‌باشد. به لحاظ اینکه قاضی نیز مانند سایر انسانها جایز الخطا بوده و گاه نقص قوانین یا دستگاه قضائی و نیز تعدد مراجع تحقیقاتی و کثرت کار نیز مزید بر علت شده و ممکن است قاضی در اتخاذ تصمیمات قضائی مرتکب اشتباه شود یا اینکه تحت نفوذ دیگران یا امیال نفسانی و مطامع دنیوی مرتکب تقصیر شده و موجب خسارت مادی یا معنوی به یکی از اصحاب دعوا گردد لذا به منظور رعایت شأن قضا و منزلت قاضی، حقوق اسلام در مواردی برای قاضی مسئولیت پیش‌بینی نموده است. در حقوق ایران نیز به پیروی از فقه امامیه در اصل 171 قانون اساسی پیش‌بینی شده در مواردی که قاضی مرتکب تقصیر شده باشد مسئول جبران خسارت مادی و معنوی زیان‌دیده می‌باشد. به دلیل اهمیت این مقام هم در حقوق اسلام و هم در قانون اساسی ایران بین اشتباه و تقصیر قاضی تفاوت قائل گردیده و چنانچه خواهیم دید در موارد اشتباه، قاضی مسئولیت مدنی ندارد و جبران خسارت ناشی از تصمیم اشتباه قاضی بر عهده دولت است. لکن در موارد تقصیر، قاضی شخصاً مسئول می‌باشد.

در این پژوهش به بررسی مسئولیت قاضی و مبانی فقهی و حقوقی اشتباه قاضی در حقوق ایران و چند کشور اسلامی (افغانستان، مصر، الجزایر و مراکش) می‌پردازیم.

کلیدواژه‌ها: قضاوت، اشتباه قاضی، عدالت، خسارت.

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۸۳۸۹۵۲۰۰۱

تاریخ دفاع: ۱۳۹۶/۰۶/۲۸

رشته‌ی تحصیلی: فقه و حقوق جزا

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر حسن بدری

M.A. Thesis:

A comparative study of jurisprudence and legal error of the judge in Iran and some other Muslim countries

Ironically in Islamic law sublime status and as a career to look at it is not, but a judge as trustee and executor of justice know that criterion and behavior vice to virtue and good mood is the goal of judgment and justice, and justice is . In terms of a judge, like other

human beings, fallible and sometimes defects in laws or legal system and the multiplicity of authorities, research and the abundance of work also contributes to the problem and may the judge in making judicial decisions makes a mistake or being under the influence of others or desires sensual.

In Iran's law, following the Imamiyah jurisprudence, in accordance with Article 171 of the constitution, the prosecution is liable for the material and spiritual loss of the lost person in cases where the judge has committed the fault. If the general rules of civil liability apply to judges' decisions, given the seriousness of the job, the judge will face a large number of claims, and he will always have to defend himself, instead of hearing them. Due to the importance of this position both in Islamic law and in Iran's constitution, there is a difference between the judge's mistake and fault. If we see that in cases of mistakes, the judge does not have civil responsibility and the state is responsible for the compensation for the wrong decision of the judge. However, in cases of fault, the judge is personally responsible..